

Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku

Strategické zámery rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2020

VYHODNOTENIE

Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku (ďalej len „Koncepcia“) ako strategický zámer rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2020 bola schválená uznesením vlády SR č. 68/2012 zo dňa 22. februára 2012¹ a realizovaná prioritne prostredníctvom troch akčných plánov:

- **Akčný plán Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2012 – 2013**, schválený uznesením vlády SR č. 68/2012 zo dňa 22. februára 2012²,
- **Akčný plán Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2017 – 2018**, schválený uznesením vlády SR č. 105/2017 zo dňa 1. marca 2017³,
- **Akčný plán Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2019 – 2020**, schválený uznesením vlády SR č. 360/2019 zo dňa 21. augusta 2019^{4,5}

Témy Koncepcie našli svoje uplatnenie aj v jednotlivých akčných plánoch **Iniciatívy pre otvorené vládnutie**⁶, čo je druhá prioritná agenda Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ďalej len „ÚSV ROS“). Implementácia Koncepcie bola realizovaná aj prostredníctvom národných projektov, financovaných z EŠIF⁷.

Počas celej doby naplňania strategických zámerov Koncepcie prebiehalo plnenie jednotlivých úloh vo vzájomnej spolupráci zodpovedných subjektov – splnomocnenca vlády ROS, ÚSV ROS a predstaviteľov jednotlivých rezortov, ďalších ÚOŠS a zástupcov občianskej spoločnosti: mimovládnych neziskových organizácií (ďalej len „MNO“), akademickej obce (predovšetkým Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Trnavskej univerzity v Trnave a Univerzity Komenského v Bratislave), ako aj širokej zainteresovanej verejnosti. **Participatívny prístup** ako základný princíp práce ÚSV ROS je príkladom budovania dôvery medzi občianskou spoločnosťou, MNO a verejnou správou a príkladom efektívneho využívania odborného potenciálu predstaviteľov občianskej spoločnosti pri plnení úloh verejnej správy. Zapojenie akademického prostredia tiež posilňuje naplňanie jeho tretieho poslania – pôsobenie akademického prostredia smerom k pozitívnemu rozvoju celej spoločnosti.

Dôležitým partnerom ÚSV ROS pri navrhovaní a plnení úloh Koncepcie a jednotlivých akčných plánov je Rada vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie ako poradný orgán vlády SR, ktorý je dvojkomorový, zložený z Komory za verejnú správu a Komory MNO zastúpenej jednotlivými platformami MNO. RV MNO predsedá minister vnútra SR.

¹ Uznesenie je dostupné na stránke Úradu vlády <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/5877/1>.

² Uznesenie je dostupné na stránke Úradu vlády <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/5877/1>.

³ Uznesenie je dostupné na stránke Úradu vlády <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/16301/1>.

⁴ Uznesenie je dostupné na stránke Úradu vlády <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23993/1>.

⁵ Obdobie rokov 2014 až 2016 nebolo pokryté vlastným akčným plánom z dôvodu odchodu prvého splnomocnenca, po ktorom nasledovalo obdobie bez vymenovania nového splnomocnenca.

⁶ Bližšie informácie o Iniciatíve pre otvorené vládnutie sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_ogp.

⁷ Bližšie informácie o jednotlivých projektoch budú poskytnuté nižšie v texte.

1. Účast MNO na plnení úloh verejnej správy a zadefinovanie oblastí spolupráce

Kľúčovým cieľom Koncepce bolo **budovanie vzájomnej spolupráce zástupcov občianskej spoločnosti, MNO a verejnej správy**. Tento cieľ bol napĺňaný viacerými krokmi.

V roku 2011 sa etablovala pozícia **splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti** ako poradného orgánu vlády SR pre témy občianskej spoločnosti, MNO a otvoreného vládnutia spolu so zriadením **ÚSV ROS**. ÚSV ROS od svojho začiatku neustále rozširoval svoju agendu, čo sa prejavilo aj v príprave a realizácii a spolupráci na štyroch národných projektoch financovaných z EŠIF, umožňujúcich hlbšie analyzovanie a rozpracovanie prioritných tém zameraných na oblasť spolupráce:

- Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík⁸
- Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do prípravy, implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním participatívnych postupov⁹
- Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti¹⁰
- Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť v spolupráci s MNO

Predmetné národné projekty sú realizované v úzkej spolupráci s MNO. Do realizácie projektov bolo zapojených niekoľko desiatok externých expertov a expertiek z radov MNO, ktorí boli financovaní z rozpočtu ÚSV ROS, resp. z finančných zdrojov EŠIF.

Ďalším krokom spolupráce medzi MNO a vládou SR bolo prijatie **Deklarácií o spolupráci jednotlivých rezortov s MNO**¹¹, ktoré dali základ budúcim vzťahom a spolupráci. Ďalšou úlohou bolo podpísanie **Memoranda o porozumení medzi vládou SR a MNO**¹². Návrh znenia Memoranda o porozumení schválili členovia Rady vlády SR pre MNO na svojom zasadnutí 1. decembra 2020 s tým, že predseda RV MNO ďalej zabezpečí súvisiace administratívne úkony spojené s podpísaním memoranda.

Dôležitým systémovým krokom pri budovaní partnerstiev bolo zabezpečenie **princípu partnerstva účasťou MNO pri príprave, implementácii a monitoringu operačných programov EŠIF** na programové obdobie 2014 – 2020. Zástupcovia MNO mali zabezpečenú transparentnú voľbu svojich zástupcov a následnú účasť v monitorovacích výboroch pri jednotlivých operačných programoch EŠIF, pričom v celom tomto procese zohrala významnú úlohu Komora MNO pri Rade vlády pre MNO ako reprezentatívny orgán tretieho sektora na Slovensku, najmä delegovaním svojich zástupcov.

Spolupráca MNO so štátom v téme EŠIF bola kontinuálne podporovaná tiež realizáciou spoločného projektu ÚSV ROS a Centrálného koordinačného orgánu s názvom **Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním**

⁸ Bližšie informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_np_participacia.

⁹ Bližšie informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS http://www.minv.sk/?ros_ptp_partnerstvo.

¹⁰ Bližšie informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vyskum.

¹¹ Deklarácie sú dostupné na stránke http://www.minv.sk/?ros_ros_vystup.

¹² dostupné na stránke ÚSV ROS

http://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2020/24_rokovani_e/Rada%20vlady%20pre%20MNO_2020-12-01_uznesenie%20c.%203-2020_Memorandum_protokol%20o%20hlasovani.pdf
a je pripravené na predloženie a podpis predsedovi vlády SR.

participatívnych postupov¹³. V spolupráci s odborníkmi z MNO, štátnej správy a subjektmi zodpovednými za riadenie EŠIF bol kladený dôraz na **posilňovanie a rozvoj spolupráce pri tvorbe výziev a vyzvaní**, na **posilňovanie úlohy monitoringu EŠIF** a na **zvyšovanie zrozumiteľnosti, transparentnosti a prístupnosti informácií**.

Projekt v súčasnosti plynule prechádza do 4. fázy a prípravy nového programového obdobia EŠIF, kedy sa zameriava na **nastavenie systému implementácie princípu partnerstva v programovom období EŠIF 2021 – 2027**¹⁴.

Princíp partnerstva je zo strany ÚSV ROS presadzovaný aj na samosprávnej resp. regionálnej úrovni. Na úrovni samosprávnych krajov vznikli Rady partnerstva, v ktorých majú zastúpenie aj MNO a občania a spolutvoria a rozhodujú o smerovaní regiónov v strednodobých horizontoch.

Dôležitou témou spolupráce MNO a štátu boli aktivity spojené s **identifikáciou národných priorít Agendy 2030 a návrhu Vízie a stratégie SR 2030**. ÚSV ROS nastavil a realizoval v spolupráci s MNO pod gesciou ÚPVII SR participatívny proces, do ktorého boli zapojení zainteresovaní aktéri, experti občianskej spoločnosti a zástupcovia MNO z celého Slovenska¹⁵.

Tento proces bol vysoko pozitívne hodnotený nielen zo strany občianskej spoločnosti ale aj verejnej správy a ďalších zainteresovaných.

Pri mapovaní princípov **partnerstva medzi MNO a verejnou správou pri poskytovaní služieb** občanom ÚSV ROS pripravuje **Analýzu služieb, v ktorých neziskový sektor dopĺňa, nahrádza alebo spolupracuje pri službách a úlohách, ktoré majú jednotlivé orgány verejnej správy v kompetencii**.

ÚSV ROS sa tiež zamerail na **zanalyzovanie stavu účelových zariadení cirkví a náboženských spoločností a ďalších subjektov zriadených cirkvami a náboženskými spoločnosťami, ktoré vykonávajú obdobné činnosti ako MNO**¹⁶. Analýza, popisujúca stav a kapacitu registrovaných cirkví a náboženských spoločností pri vykonávaní všeobecne prospešných činností, ukázala, že cirkvi a náboženské spoločnosti pôsobia vo všetkých všeobecne prospešných oblastiach MNO. Veľmi žiadúca je vzájomná spolupráca medzi MNO a **účelovými zariadeniami cirkví a náboženských spoločností a ďalších subjektov zriadených cirkvami a náboženskými spoločnosťami, ktoré vykonávajú obdobné činnosti ako MNO**.

¹³ Bližšie informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS http://www.minv.sk/?ros_ptp_partnerstvo.

¹⁴ Odporúčania boli vypracované v rámci projektu ÚSV ROS Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do prípravy, implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním participatívnych postupov, o ktorom informuje ÚSV ROS na stránke https://www.minv.sk/?ros_ptp_partnerstvo. Samotné odporúčanie sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=partnerstvo-a-otvorene-riadenie-fondov-eu-zaciname-rokovania-s-ministerstvom-investicii.

¹⁵ Pozvánka na sériu stretnutí po celom Slovensku je dostupná na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=pridte-na-diskusie-o-narodnych-prioritach-k-implementacii-agendy-2030.

¹⁶ Analýza je dostupná na stránke ÚSV ROS http://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=zverejnujeme-analyzu-stavu-ucelovych-zariadeni-cirkvi-a-nabozenskych-spolocnosti-a-dalsich-subjektov-zriadenych-cirkvami-a-nabozenskymi-spolocnostami-ktore-vykonavaju-obdobne-cinnosti-ako-mno.

Ďalšou dôležitou témou je vytváranie priaznivého **legislatívneho prostredia** pre fungovanie a rozvoj MNO a občianskej spoločnosti. Základným predpokladom na dosiahnutie tohto stavu bolo skvalitnenie fungovania registrov a evidencií rôznych právnych foriem MNO v podobe nového **Zákona č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Zákon bol schválený poslancami Národnej rady SR dňa 27. novembra 2018¹⁷. Register MNO predstavuje jednotný a dátovo konzistentný zdroj údajov o piatich formách MNO:

- nadáciách
- neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby,
- neinvestičných fondoch,
- občianskych združeniach,
- organizáciách s medzinárodným prvkom.

Vďaka Registru MNO sa zjednodušujú administratívne procesy na strane MNO a verejnej správy. Zároveň sa prostredie MNO stáva transparentnejším aj pre tretie osoby. Dôležitou súčasťou zákona je uvedenie **desiatich všeobecne prospešných účelov MNO**:

- kultúrne a duchovné hodnoty,
- životné prostredie,
- ľudské práva,
- zdravie,
- sociálne služby a sociálna pomoc,
- vzdelávanie,
- veda, výskum a vývoj,
- telovýchova,
- dobrovoľníctvo,
- rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc.

ÚSV ROS zrealizoval v rokoch 2014 – 2015 projekt **Zvyšovanie transparentnosti neziskového sektora a kvality služieb poskytovaných neziskovými organizáciami cez mechanizmus akreditácie MNO**¹⁸. Jeho cieľom bolo vytvoriť návrh otvoreného informačného systému MNO, ktorý by zabezpečil vyššiu mieru transparentnosti, profesionality, kvality ľudských zdrojov a kvality služieb MNO. Projekt zároveň sledoval zefektívnenie manažmentu verejných financií na strane poskytovateľov i prijímateľov. Prijatím zákona o Registri MNO, ako aj postupným zdokonaľovaním elektronických služieb štátu a spustením samostatných nástrojov

¹⁷ Plné znenie zákona je dostupné na stránke Slov-Lex <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/346/20190101>. Dôkazom participatívneho prístupu k realizácii úloh ÚSV ROS, ktorý bol použitý aj pri tvorbe návrhu tohto zákona, možno považovať hlasovanie poslancov NR SR, keď zo 140 prítomných poslancov za prijatie zákona hlasovalo 139, jeden sa zdržal. Výsledky hlasovania sú dostupné na stránke NR SR

<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=40986>.

¹⁸ Bližšie informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_amno.

elektronickej komunikácie a elektronického prístupu k dátam jednotlivých ÚOŠS, došlo k čiastočnému naplneniu cieľov projektu. Do budúcnosti je potrebné prehodnotiť funkcionálnosť informačného systému tak, aby informácie boli komplexné a aby nedochádzalo k zbytočnej duplicitě zberu a poskytovania informácií.

Kľúčovou témou z pohľadu MNO je zabezpečenie stabilných podmienok viaczdrojového **financovania** ich aktivít z verejných a súkromných zdrojov. Jedným z nosných pilierov financovania z verejných zdrojov je **mechanizmus poukazovania časti dane z príjmov fyzických a právnických osôb (daňovej asignácie)**.

V snahe vytvárať stabilné možnosti pre viaczdrojové financovanie MNO boli zo strany ÚSV ROS **zmapované možnosti financovania MNO z verejných a súkromných zdrojov**, vrátane dotácií¹⁹. Na základe zozbieraných skúseností a podnetov z prostredia MNO a verejnej správy vznikol návrh na **úpravu jednotných pravidiel poskytovania dotácií zo štátneho rozpočtu**, ktoré boli ďalej predložené MF SR ako vecnému gestorovi v oblasti poskytovania dotácií zo štátneho rozpočtu. Téma financovania MNO z verejných a súkromných zdrojov je stále aktuálna.

Významným finančným nástrojom, určeným aj pre MNO, naďalej zostali **Európske štrukturálne a investičné fondy**. ÚSV ROS intenzívne spolupracoval s Centrálnym koordinačným orgánom a vybranými riadiacimi orgánmi operačných programov pri príprave Partnerskej dohody a programového obdobia 2014 – 2020 v snahe zabezpečiť čo najlepšie možnosti a podmienky pre realizáciu projektov MNO z EŠIF. Spolupráca s Operačným programom Efektívna verejná správa v gescii MV SR vyústila do vyhlásenia 6 dopytovo-orientovaných výziev výlučne pre MNO na témy Občianska informovanosť a participácia a Tvorba lepšej verejnej politiky v celkovej sume 30 mil. eur²⁰. Tento balík výziev samozrejme nebol jediným zdrojom podpory projektov MNO z EŠIF, tie našli priestor na financovanie svojich aktivít vo všetkých témach a operačných programoch.

Duplicite financovania z EŠIF sa podarilo zabrániť zvýšenou dostupnosťou informácií o podporených projektoch na stránke ITMS2014+²¹, ako aj na stránkach jednotlivých riadiacich orgánov, čím sa vytvoril priestor pre verejnú kontrolu. Napriek čiastočne zjednodušenej administratívnej Systém riadenia EŠIF a jeho aplikácia v praxi je pre MNO stále nepríjemne zložitá.

Do Systému riadenia EŠIF na programové obdobie 2014 – 2020²² sa vďaka ÚSV ROS podarilo ukotviť mechanizmus **globálnych grantov**, ktorý by umožnil využiť kapacity a dlhodobé skúsenosti MNO pri spravovaní globálnych grantov po vzore Nórskeho a Švajčiarskeho finančného mechanizmu, čím by umožnil väčšiu flexibilitu pri implementácii EŠIF a podpore

¹⁹ Informácie sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_ekonomika_mno.

²⁰ Bližšie informácie o výzvach sú dostupné na stránke MV SR <http://www.reformuj.sk/projekty/obcianska-spolocnost/>. Stručná informácia o vyhodnotení 1. kola výziev je dostupná na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=prve-kolo-vyziev-z-op-avs-pre-mimovladne-neziskove-organizacie-vyhodnotene.

²¹ Stránka ITMS2014+ nástroj pre žiadosti, implementáciu a monitorovanie fondov EÚ, slúži žiadateľom zapojeným do prípravy, administrácie, výberu, kontroly, analýzy, monitorovania a hodnotenia poskytovaných finančných prostriedkov z EŠIF a je dostupná na stránke <https://www.itms2014.sk/>.

²² Bližšie informácie sú dostupné na stránke CKO http://www.partnerskadohoda.gov.sk/data/files/53_system-riadenia-esif-verzia-10.pdf, kap. 3.4.6.

väčšieho množstva MNO ako prijímateľov. Mechanizmus globálnych grantov však narazil aj na nedôveru jednotlivých riadiacich orgánov zveriť manažment časti financií do rúk MNO ako sprostredkovateľských orgánov, a preto nebol tento model zatiaľ využitý.

Navrhnutý bol tiež **finančný mechanizmus podporujúci občiansku advokáciu a watchdogové organizácie**²³. Nakoľko tento tip MNO považuje za dôležité udržať si nezávislosť od verejnej moci, navrhované podporné finančné mechanizmy štátu neboli využité.

Veľkú pozornosť ÚSV ROS venoval téme **transparentnosti poskytovania a využívania financií z verejných zdrojov**. Prvou aktivitou bolo spustenie aplikácie **Modul dotačných schém**²⁴ v roku 2016 v gescii Národnej agentúry pre sieťové a elektronické služby NASES. Aplikácia poskytuje informácie o využívaní verejných zdrojov z dotačných schém jednotlivých ÚOŠS. ÚSV ROS vypracoval **Analýzu zverejňovania informácií v module dotačných schém**²⁵, ktorá mapuje reálny stav informovanosti o poskytovaných dotáciách prostredníctvom tejto webovej aplikácie a zároveň porovnáva prístupné informácie z tejto aplikácie s informáciami z oficiálnych webstránok vybraných ÚOŠS.

Stav **efektívnosti, transparentnosti a účelnosti dotácií poskytovaných zo štátneho rozpočtu** odráža ďalší dokument ÚSV ROS **Existujúce postupy a metodiky dotácií poskytovaných zo štátneho rozpočtu z pohľadu efektívnosti, transparentnosti a účelnosti**²⁶. Ten preskúmal dotačné schémy všetkých ministerstiev a vybraných ÚOŠS (spolu 17 inštitúcií vrátane fondov), v ktorých sú definovaní ako opravení žiadatelia MNO a navrhol odporúčania na zlepšenie.

Otvorenou otázkou zostáva nastavenie systematickej formy finančnej **podpory platforiem a strešných organizácií MNO ako partnerov štátu**²⁷.

Kontinuálnou úlohou zostáva hľadanie nových, resp. zavedenie do praxe schválených foriem **transparentného financovania MNO** (napr. charitatívna lotéria, on-line verejné zbierky, ...) a ich uvedenie do praxe.

Prístup verejnosti k informáciám je prierezová téma, na realizácii ktorej sa podieľajú všetky ÚOŠS. Pre potreby jej napredovania a koordinácie vznikol ÚPV II SR, neskôr pretransformovaný na Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. ÚSV ROS v spolupráci s expertmi MNO už od roku 2012 presadzujú myšlienku sprístupňovania informácií, ktorými disponuje verejná správa. Na základe úloh akčných plánov Iniciatívy pre

²³ Materiál je dostupný na stránke

http://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2013/4_rokovanie/68c22_navrh-mechanizmu-podpory-watchdogov_schvalene.pdf.

²⁴ Modul dotačných schém je špecifická webová stránka a aplikácia, prevádzkovaná na Ústrednom portáli verejnej správy www.slovensko.sk, bližšie informácie sú dostupné na stránke <https://data.gov.sk/dotacie/app/intro>.

²⁵ Analýza je dostupná na stránke ÚSV ROS

https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/otvorene_vladnutie/2020/b6_analyza_mds/Analiza%20zverejnovania%20informacii%20v%20module%20dotačných%20schém_final_09.06.2020.pdf.

²⁶ Analýza je dostupná na stránke ÚSV ROS

²⁷ Navrhnutý náčrt programu podpory je dostupný na stránke ÚSV ROS

http://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2013/4_rokovanie/68c16_charakteristika-poskytovania-podpory-pre-platformy_schvalene.pdf.

otvorené vládnutie²⁸ postupne dochádza k zverejňovaniu dát v otvorenom formáte, v roku 2016 bol spustený portál data.gov.sk²⁹.

2. Podpora aktívnych občanov a otvorené vládnutie

Participácia patrí medzi nosné témy ÚSV ROS. Na základe evaluácie troch pilotných participatívnych procesov tvorby verejných politík³⁰ a skúseností zo zahraničnej a domácej praxe boli vypracované a vládou schválené 4 základné scenáre účasti verejnosti v materiáli **Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík**³¹.

Na posilnenie účasti občanov a MNO na rozhodovacích procesoch a tvorbe verejných politík boli posilnené legislatívne pravidlá vlády SR o tzv. **Predbežnú informáciu**³², ktorej účelom je vopred informovať verejnosť a orgány verejnej správy o zámere predkladateľa spustiť tvorbu návrhu právneho predpisu. Na ňu nadväzuje **Správa o účasti verejnosti na tvorbe právneho predpisu**³³, ktorá informuje, akým spôsobom bola verejnosť zapojená do tvorby návrhu právneho predpisu.

Dôležitosť témy participácie na všetkých úrovniach verejnej správy podčiarkuje aj realizácia národného projektu **Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík**³⁴. Projekt podporoval participatívnu tvorbu verejných politík na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni, prostredníctvom 12 pilotných projektov. Výstupom projektu je aj knižná edícia Participácia³⁵, ktorá obsahuje **metodické materiály a odporúčania, zamerané na vzdelávanie rôznych cieľových skupín v oblasti participatívnej tvorby verejných politík**.

Projekt tiež vypracoval systém vytvárania kapacít občianskej spoločnosti, zameraný na uplatňovanie participatívnych mechanizmov smerujúcich k **efektívnej účasti verejnosti na tvorbe verejných politík**, rámcovo postavený na štyroch pilieroch: podpora Komunity praxe, podpora zapojenia MNO do pilotných schém participatívnej tvorby verejných politík, spustenie vzdelávacieho programu pre zástupcov občianskej spoločnosti, akademické prostredie – vysoké školy.

V rámci projektu bol tiež spustený projekt **participatívny rozpočet na školách**³⁶, ktorý otvára prístup žiakom k spolurozhodovaniu a aktívnemu občianstvu.

²⁸ Podrobné informácie o Iniciatíve pre otvorené vládnutie sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_ogp.

²⁹ Gesciu nad portálom data.gov.sk nesie Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby NASES a je dostupný na Ústrednom portáli verejnej správy www.slovensko.sk, bližšie informácie sú dostupné na stránke <https://data.gov.sk/>.

³⁰ Evaluačná správa pod názvom **Analýza a/alebo evaluácia štyroch Dialógov o verejných politikách** je dostupná na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_participacia_spravy&sprava=analyza-a-evaluacia-styroch-dialogov-o-verejnych-politikach-1.

³¹ Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík boli schválené ako odporúčací materiál uznesením vlády SR č. 645/2014 a sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/participacia/2014/05/Pravidla-zapajania-verejnosti-verejne-politiky.pdf.

³² Podrobné informácie o Správe o účasti verejnosti na tvorbe právneho predpisu sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_legislativa_suv.

³³ Podrobné informácie o fungovaní Predbežnej informácie sú dostupné na stránke ÚSV ROS

³⁴ Informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_np_participacia.

³⁵ Knižná edícia Participácia je dostupná na stránke ÚSV ROS

https://www.minv.sk/?ros_np_participacia_knizna_edicia_participacia

³⁶ Bližšie informácie o participatívnych rozpočtoch na školách sú dostupné na stránke ÚSV ROS http://www.minv.sk/?ros_participacia_otvorene_temy_participativne_rozpocety_na_skolach.

ÚSV ROS preskúmal **možnosti zavedenia nových tém participácie vo formálnom vzdelávaní na základných a stredných školách**³⁷, ktorých uvedenie do praxe bude predmetom ďalšej spolupráce s MŠVVaŠ SR.

Dobrovoľníctvo má v živote MNO nezastupiteľnú úlohu a je určujúce vo všetkých všeobecne prospešných oblastiach, v ktorých sú aktívne MNO, resp. aktívni občania. Toto potvrdzuje aj rozsiahla **Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti**³⁸ ako súčasť NP Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti. Dobrovoľníctvu bol venovaný rozsiahly priestor, zmapovaná bola šírka, charakter aj ekonomická sila dobrovoľníckej činnosti.

ÚSV ROS kontinuálne zastrešuje zmiešané pracovné skupiny, ktoré sa tejto téme venujú. V spolupráci s MŠVVaŠ SR, zástupcami MNO a zástupcami základných a stredných škôl a akademickej obce ÚSV ROS pripravil a následne aj začať implementovať **Koncepciu výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu**³⁹. Ďalšou témou v rámci dobrovoľníctva bolo navrhnutie a zavedenie do praxe **spolupráce Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny s dobrovoľníckymi centrami** na Slovensku⁴⁰, ktorej výsledkom je zapájanie nezamestnaných do dobrovoľníctva so zámerom rozvíjať ich kompetencie a zvýšiť ich zamestnateľnosť na trhu práce.

V rámci nefinančného spolufinancovania projektov MNO z EŠIF sa do operačného programu Ľudské zdroje podarilo zakomponovať hodnotenie vkladu **dobrovoľníckej práce ako jednej z foriem spolufinancovania** podporených projektov.

Do budúcnosti ostávajú ďalšie silné témy na podporu MNO prostredníctvom dobrovoľníctva a to pripraviť **návrh mechanizmu priamej štátnej podpory** dobrovoľníckych programov za účelom podpory dobrovoľníctva vo všetkých všeobecne prospešných oblastiach a **zanalyzovať potrebu legislatívnych zmien** a doplnení zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve. Na týchto témach ÚSV ROS v súčasnosti intenzívne pracuje.

ÚSV ROS je aktívny aj v téme ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti (whistleblowing), kedy sa aktívne zapojil aj do tvorby samotného zákona, ako aj zriadenia Úradu na ochranu oznamovateľov. Zároveň je aktívny aj pri téme majetkových priznaní verejných činiteľov, novej právnej úpravy Prokuratúry SR, novele Zákona o slobodnom prístupe k informáciám, protikorupčnej agende a ďalšie. Úrad pravidelne vstupuje do legislatívnych procesov a pripomienkuje relevantné návrhy zákonov a iných verejných politík.

³⁷ Možnosti sú publikované v rámci Analýzy socio-ekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ktorá je zverejnená na stránke ÚSV ROS http://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=vyskum-mimovladnych-neziskovych-organizacii-a-obcianskej-spolocnosti-prinasame-vam-finalnu-analyzu.

³⁸ Analýza je dostupná na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=vyskum-mimovladnych-neziskovych-organizacii-a-obcianskej-spolocnosti-prinasame-vam-finalnu-analyzu.

³⁹ Celé znenie koncepcie je dostupné na stránke ÚSV ROS [https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/dobrovolnictvo/2018/Koncepcia_VaV_Da_M_k_dobru_final_19.4.2018%20\(2\).pdf](https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/dobrovolnictvo/2018/Koncepcia_VaV_Da_M_k_dobru_final_19.4.2018%20(2).pdf).

⁴⁰ Bližšie informácie sú dostupné na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/Navrh%20spoluprace%20UP%20a%20DC%20FINAL.pdf

3. Podpora verejnej diskusie o závažných otázkach spoločnosti

Témy **podpory verejnej diskusie o závažných otázkach spoločnosti a výskum neziskového sektora a občianskej spoločnosti** boli skĺbené do jedinečného národného projektu ÚSV ROS **Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti**⁴¹. Projekt v sebe zahrnul úlohy zamerané na zmapovanie **socio-ekonomického prínosu neziskového sektora a zmapovanie stavu a trendov občianskej spoločnosti na Slovensku**⁴². Participatívnym spôsobom, prostredníctvom kvantitatívneho zberu dát (zapojených cca 700 MNO a 60 expertov občianskej spoločnosti) boli získané validné a relevantné dáta o občianskej spoločnosti na Slovensku a o stave a kapacitách mimovládneho neziskového sektora, čo môže prispieť aj k **zvýšeniu jeho kredibility a zlepšeniu jeho vnímania verejnosťou**. Cez reprezentatívne prieskumy verejnej mienky a cez takmer 50 fókusových skupín boli zisťované postoje občanov k občianskej spoločnosti a na dianie na Slovensku, ich vzťah k MNO, mapoval dôveru občanov vo verejné inštitúcie a celý rad ďalších tém. Zároveň meraním základných princípov a hodnôt občianskej spoločnosti umožňuje do budúcnosti **lepšie nastavenie verejných politík v prospech rozvoja občianskej spoločnosti**.

Výstupy a odporúčania z tohto projektu sú zároveň relevantným podkladom pre nastavenie rozvoja občianskej spoločnosti a MNO do budúcnosti, **vrátane Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku do roku 2030**.

V téme kontinuálneho zberu informácií o **ekonomických a sociálnych prínosoch neziskového sektora** projekt v spolupráci so Štatistickým úradom SR pripravuje zavedenie **Satelitného účtu za MNO**⁴³. Jeho cieľom bude spoznávať neziskový sektor z rôznych perspektív a zároveň vytvárať predpoklady pre dlhodobé a systematické sledovanie kľúčových aspektov fungovania neziskového sektora a občianskej spoločnosti v určitých časových intervaloch a hlavne opakovane. Toto poznanie bude zároveň slúžiť k lepšiemu nastaveniu a tvorbe verejných politík.

ÚSV ROS kontinuálne **mapuje významné témy a iniciatívy občianskej spoločnosti** a vytvára priestor pre ich prezentáciu. Prostredníctvom svojej webovej stránky a sociálnych sietí⁴⁴, zverejňovaním rôznych príspevkov a informácií v printovej, elektronickej a audiovizuálnej forme, poskytovaním priestoru na prezentáciu projektov MNO na zasadnutiach Rady vlády pre MNO a na svojich podujatiach (napr. každoročný Týždeň otvoreného vládnutia) sa snaží zviditeľňovať aktivity MNO čo najširšiemu publiku. Splnomocnenec vlády sa takisto zúčastňuje diskusií na konferenciách, v publicistických reláciách a poskytuje rozhovory pre printové médiá.

Verejné diskusie o závažných otázkach spoločnosti našli miesto aj v projektoch, financovaných z EŠIF, kde MNO mali možnosť realizovať občiansko-vzdelávacie a diskusné programy a zisťovať názory verejnosti.

⁴¹ Informácie o projekte sú dostupné na stránke ÚSV ROS http://www.minv.sk/?ros_vyskum.

⁴² Výsledkom mapovania je Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, dostupná na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=vyskum-mimovladnych-neziskovych-organizacii-a-obcianskej-spolocnosti-prinasame-vam-finalnu-analyzu.

⁴³ S prípravou Satelitného účtu začal ÚSV ROS v roku 2017 vypracovaním štúdie realizovateľnosti, ktorá je dostupná na stránke ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=satelitny-ucet-za-mno-studia-uskutocnitelnosti-vypracovana.

⁴⁴ ÚSV ROS prevádzkuje internetovú stránku <http://www.minv.sk/?ros>, facebookovú stránku <http://www.facebook.com/SplnomocnenecROS/>, instagramovú stránku <https://www.instagram.com/ros.voj/?hl=sk>.

Aktivity a výstupy všetkých agend ÚSV ROS vrátane národných projektov slúžia ako podklady a vstupy pre budúce **nastavenie novej Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2021 – 2030** a jej nadväzujúcich akčných plánov, akčných plánov Iniciatívy pre otvorené vládnutie a ďalších aktivít úradu.

Implementácia a kontrola opatrení Konceptie a akčných plánov bola realizovaná príslušnými akčnými plánmi a nadväzuje **návrhom Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2021 – 2030 a Akčného plánu na roky 2021 – 2024**.

Zhrnutie

Konceptia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2012 – 2020 stanovila strategické zámery, ktoré sa podarilo realizovať prostredníctvom jednotlivých akčných plánov a ďalších aktivít.

V oblasti účasti MNO na plnení úloh verejnej správy a oblastí zedefinovania spolupráce sa podarilo na jednej strane vybudovať a rozvíjať podmienky pre funkčnú spoluprácu na všetkých úrovniach verejnej správy s mnohými príkladmi dobrej praxe. Na druhej strane pri mnohých najmä Ústredných orgánoch štátnej správy stále pretrváva určitá nedôvera v realizáciu riadnych participatívnych procesov a úplného dodržiavania legislatívnych pravidiel tvorby verejných politík. V oblasti účasti MNO pri príprave, implementácii a monitoringu EŠIF vrátane Partnerských dohôd sa podarilo túto spoluprácu posilniť a rozvíjať. Keďže sa jedná o kontinuálny proces, je nevyhnutné v napĺňaní cieľov tohto zámeru pokračovať aj naďalej a neustále vytvárať všetky podmienky pre plnohodnotnú účasť občianskej spoločnosti a MNO, vrátane monitorovania a vyhodnocovania tohto procesu.

V oblasti podpory aktívnych občanov a otvoreného vládnutia sa podarilo presadiť do legislatívnych pravidiel unikátne nástroje pre zapájanie aktívnych občanov a ich efektívnej účasti na tvorbe verejných politík, vrátane elektronickej hromadnej žiadosti. Zároveň sa podarilo zrealizovať aktivity podporujúce informovanie a vzdelávanie aktívnych občanov v tejto oblasti. Osobitná pozornosť bola venovaná podpore dobrovoľníctva, nakoľko sa táto téma týka absolútnej väčšiny MNO a aktívnych občanov. Prostredníctvom Iniciatívy pre otvorené vládnutie sa podpora aktívnych občanov úspešne prezentovala na domácej a medzinárodnej úrovni.

V oblasti podpory verejnej diskusie o závažných otázkach spoločnosti bol prvýkrát v histórii samostatnej Slovenskej republiky realizovaný samostatný výskum občianskej spoločnosti a socio-ekonomický prínos neziskového sektora. Cez Iniciatívu pre otvorené vládnutie sú opakovane verejne komunikované a prezentované témy zamerané napr. na transparentnosť, participáciu, občiansku spoločnosť ako aj iné závažné spoločenské témy.

Vyhodnotenie jednotlivých Akčných plánov Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2012 – 2020 nájdete na webovom sídle ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_kros_hodnotenia

Vyhodnotenie jednotlivých úloh z Akčných plánov Iniciatívy pre otvorené vládnutie vrátane nezávislého hodnotiaceho mechanizmu nájdete na webovom sídle ÚSV ROS https://www.minv.sk/?ros_ogp_ap

Strategickými cieľmi rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2030 sú:

- posilniť vzťah medzi občianskou spoločnosťou, MNO a verejnou správou,
- zabezpečiť a realizovať rovnocenné partnerstvo občianskej spoločnosti, MNO a verejnej správy, vrátane vytvorenia všetkých podmienok pre jeho naplnenie,
- stabilizovať a pozitívne rozvíjať legislatívne a finančné prostredie pre existenciu, činnosť a rozvoj subjektov občianskej spoločnosti, vrátane MNO,
- podporovať a rozvíjať participáciu a aktívne občianstvo,
- zvyšovať dôveryhodnosť a renomé občianskej spoločnosti a MNO,
- podporovať odolnosť občianskej spoločnosti a MNO.